

ДИПЛОМАТИЧНА ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ ТА США У ГАЛУЗІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

DIPLOMATIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND THE US IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL SECURITY

Демченко Р.М.,

orcid.org/0009-0001-1896-0443

*аспірант факультету права та міжнародних відносин
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

Сьогодні питання сталого розвитку актуалізують посилення співпраці держав в галузі екології та екологічної безпеки, формування багатопрофільних робочих майданчиків для діалогу останніх. Для України питання екологічної безпеки у першу чергу є питанням посилення національної стійкості в умовах війни. Російська агресія спричинила масштабні екологічні збитки: забруднення ґрунтів, води, знищення лісів та гідроспоруд. Стійкий розвиток має включати екологічну реабілітацію та адаптацію до нових реалій, що стане частиною відновлення країни. На цьому тлі українсько-американська дипломатична взаємодія щодо екологічної безпеки в останні роки є особливо важливою. Вона вписується одночасно як у глобальний безпековий контекст, так і у прагнення України до євроатлантичної інтеграції. Відповідно, основним завданням пропонованого дослідження є визначення рівня дипломатичного взаємоузгодження в безпековій політиці США та України, що стосується екологічної галузі як виразу сфери міжнародної невоєнної безпеки. Автор доводить, що на сучасному етапі українсько-американська дипломатія у сфері екологічної безпеки характеризується високим рівнем динаміки, міжвідомчої координації та стратегічного спрямування. Екологічні питання стали невід'ємною частиною безпекового діалогу як у двосторонньому, так і багатосторонньому співробітництві України та США, що спираються на розгалужену правову й інституційну основу для взаємодії одночасно урядового, громадського та наукового секторів. Водночас українсько-американська співпраця залишається вразливою через внутрішньополітичні зміни у США. Це вказує на потребу подальшої інституціоналізації двосторонніх відносин, посилення ролі експертної та громадянської спільноти у формуванні стійкої екологічної дипломатії на противагу фактору впливу окремих політичних фігур та адміністрацій двох держав.

Ключові слова: США, Україна, ЄС, екологічна безпека, дипломатія, РКЗК ООН, ЮНЕП, європейський зелений курс.

Today, the issues of sustainable development actualize the trends of enhanced cooperation between states in the field of ecology and environmental safety and form multidisciplinary working platforms for dialogue between them. For Ukraine, the issue of environmental security is primarily a matter of strengthening national resilience in times of war. Russian aggression has caused large-scale environmental damage: soil and water pollution, destruction of forests and waterworks. Sustainable development should include environmental rehabilitation and adaptation to new realities, which will be part of the country's recovery. Against this backdrop, Ukrainian-American diplomatic interaction on environmental security has been particularly important in recent years. It fits into both the global security context and Ukraine's aspirations for Euro-Atlantic integration. Accordingly, the main objective of the proposed study is to determine the level of diplomatic coordination in the security policy of the United States and Ukraine in the environmental sector as an expression of non-military field of international security. The author proves that at the present stage, Ukrainian-American diplomacy in the field of environmental security is characterized by a high level of dynamics, interagency coordination and strategic direction. Environmental issues have become an integral part of the security discourse in both bilateral relations and multilateral cooperation between the two countries, which are based on an extensive legal and institutional framework for the interaction between government, civil society, and academia. At the same time, Ukraine-U.S. cooperation remains vulnerable due to domestic political changes in the United States. This points to the need to further institutionalize the achievements, reduce dependence on personalities and administrations, and strengthen the role of the expert and civil society level in shaping sustainable environmental diplomacy.

Key words: USA, Ukraine, EU, environmental security, diplomacy, UNFCCC, UNEP, European Green Deal.

Постановка проблеми. Сьогодні екологічна безпека є невід'ємною складовою сучасних міжнародних відносин та загальної безпеки, що відображається в активних міжнародних зусиллях з досягнення сталого екологічного розвитку людства одночасно на глобальному та регіональному рівнях.

В межах глобальної політичної системи, екологічна безпека впливає на стабільність міжнародно-політичних режимів, перебіг регіональних конфліктів та підсистеми

міжнародних відносин, процеси глобального управління. Своєю чергою, здатність глобальних акторів міжнародних відносин адаптуватися до змін клімату та забезпечувати екологічну безпеку стає критерієм всеосяжної політичної стійкості у XXI столітті.

В регіональному вимірі й насамперед для регіону Східної Європи значення екологічної безпеки є критично важливим, оскільки цей регіон вже стикається з численними екологічними, військовими та гуманітарними викликами, що

тісно пов'язані між собою. Стійкий екологічний розвиток актуалізує посилення транскордонної співпраці держав (наприклад, в рамках Дунайської стратегії, Карпатської конвенції), формування багатопрофільних робочих майданчиків для діалогу. Навіть попри політичні розбіжності проблеми довкілля визначають нейтральну зону співпраці держав, зменшуючи у такий спосіб геополітичну напругу між ними.

Для України питання екологічної безпеки у першу чергу є питанням посилення національної стійкості в умовах війни. Російська агресія спричинила масштабні екологічні збитки: забруднення ґрунтів, води, знищення лісів та гідроспоруд. Стійкий розвиток має включати екологічну реабілітацію та адаптацію до нових реалій, що стане частиною відновлення країни.

Водночас інтеграція України до ЄС передбачає рух у напрямку так званого «європейського зеленого курсу» [1]. Це стимулює перехід держави до енергоефективності, декарбонізації та «зеленої енергетики», що підвищує економічну незалежність і зменшує вразливість перед зовнішніми загрозами (зокрема, енергетичними).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Українсько-американська дипломатична взаємодія щодо екологічної безпеки в останні роки є критично необхідною у зв'язку з руйнівними наслідками російсько-української війни для довкілля, загрозами транскордонного забруднення, глобальної ядерної безпеки, потребами у стійкому повоєнному відновленні України. Визначально, що така співпраця вписується одночасно як у глобальний безпековий контекст, так і у прагнення України до євроатлантичної інтеграції. Таким чином, **основним завданням пропонованого дослідження** є визначення рівня дипломатичного взаємоузгодження в безпековій політиці США та України, що стосується екологічної галузі як виразу сфери міжнародної невоєнної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень, що стосуються окресленої проблеми можна виділити праці таких закордонних та вітчизняних дослідників, як: Веннінг Річард Дж. та Томасі Теодор Д. [2], Дубовик В. [3], Корнієнко А. та Мітько Я. [4], Ніколаєв К. [5], Пахомі С. [6], Турчин Я. та Івасечко О. [7], Шевченко О. та Шевченко А. [8].

Виклад основного матеріалу. У XXI столітті, попри наявні коливання в екологічній політиці останніх американських адміністрацій (особливо Д. Байдена та Д. Трампа), США загалом розглядають екологічну дипломатію як дієвий інструмент впливу у своїй зовнішній політиці безпеки. Це включає підтримку глобальних зусиль щодо подолання зміни клімату, таких як скорочення викидів парникових газів, просування відновлюваної

енергії та допомога вразливим країнам в адаптації до кліматичних наслідків. Безпосередньо в рамках українсько-американських відносин США розглядають свою кліматичну співпрацю з Україною як частину стратегічних зусиль із протидії агресії Росії та зменшення глобальної залежності від російської енергії. Це узгоджується з ширшими зобов'язаннями об'єднання «Великої сімки» щодо підтримки та відновлення України, одночасно сприяючи сталому зростанню та енергетичній незалежності [9].

Сьогодні між Сполученими Штатами та Україною на дипломатичному рівні вже розвинуто достатньо міцне партнерство, що включає співпрацю сторін у сфері одночасно екологічної безпеки, енергетики та зміни клімату.

Тісне співробітництво між США та Україною в екологічній галузі розпочалося від самого початку відновлення української державності в 1991 році. Це позначилося підписанням двосторонньої міжурядової Угоди про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища у 1992 році. Зазначена угода, що була офіційно підписана у Вашингтоні 7 травня 1992 року, стала базовим документом для розвитку довгострокових і взаємовигідних проєктів у сфері захисту довкілля, попередження деградації природи та ефективного використання природних ресурсів [10].

8 грудня 1999 року у Вашингтоні між США та Україною була підписана Угода про створення Регіонального екологічного центру. Угода сприяла розвитку довгострокового співробітництва у питаннях охорони навколишнього середовища, що є ключовим для запобігання екологічним загрозам, які можуть мати транснаціональний характер і впливати на безпеку обох держав. Основним наповненням Угоди стало заснування незалежного, некомерційного та неполітичного Регіонального екологічного центру (REC-Kyiv), який мав сприяти вирішенню екологічних проблем в Україні та сусідніх з нею державах [11]. Важливим при цьому видавався широкий формат можливого розвитку співпраці – одночасно між урядами держав, громадськими організаціями, науковими установами та бізнесом. Як результат, співпраця у рамках Регіонального екологічного центру (Центр припинив свою діяльність після 2013 року внаслідок проведення адміністративних реформ, оптимізації екологічного управління на місцевому рівні та трансформації формату роботи екологічних організацій в м. Києві) посилила обмін технічними знаннями, досвідом і ресурсами між Україною та США у період 2000-х років, що підвищило спроможність України ефективно реагувати на різного роду екологічні виклики, з наслідками Чорнобильської катастрофи та іншими екологічними ризиками [12].

У 2021 році Україна та США започаткували формат стратегічного діалогу у сфері енергетики й клімату, що було офіційно зафіксовано підписанням Спільної заяви міністрами енергетики обох держав під час візиту президента Зеленського до Вашингтона. Цей діалог передбачає співпрацю у розвитку енергоринків, декарбонізації економіки, спільних заходах з енергетичної безпеки та сталого розвитку [13]. Відповідна взаємодія має сприяти докорінним реформам України в її енергетичному секторі для виконання цілі «чистої енергії» (7 ціль сталого розвитку ООН), залучення іноземних інвестицій та досягнення енергетичної незалежності в цілому.

В практичному плані двостороння взаємодія України та США стосується низки ключових проблем і питань як глобального, так і регіонального рівнів свого охоплення. Так, в контексті подолання загроз глобальній безпеці сторони співпрацюють щодо виконання положень універсальних міжнародних угод. Показовим прикладом тут є режим Конвенції про заборону біологічної та токсинної зброї 1972 року, де США та Україна співпрацюють над підвищенням рівня якості спільної безпеки: модернізації лабораторій, розвитку біобезпеки та біозахисту [14, с. 14]. Принципово, що така співпраця базується на прозорих та мирних програмах із запобігання біологічним загрозам, а не розробки біологічної зброї, як це часто намагається подати російська пропаганда [15]. Ще у 2005 році між Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством оборони США було укладено Угоду про співпрацю у запобіганні розповсюдженню технологій, патогенів і знань, які можуть бути використані для розробки біологічної зброї [16]. Ця угода передбачає модернізацію лабораторій, епідеміологічний нагляд та контроль за використанням небезпечних біологічних агентів.

Ключовий напрям взаємодії двох сторін в останні роки торкається проблеми запобігання та реагування на хімічні й біологічні загрози. Серед них безпосередньо: 1) запобігання, виявлення та реагування на сучасні хімічні та біологічні ризики і загрози; 2) впровадження нових медичних і санітарних стандартів для реагування на випадки радіаційних, хімічних та ядерних загроз; 3) підвищення спроможності національної системи громадського здоров'я та екстрених служб працювати в режимі «реальної загрози» [17].

У 2023 році відбулася установча українсько-американська зустріч високого рівня з проблем хімічної та біологічної безпеки. У ній взяли участь представники Ради національної безпеки та оборони України, Міністерства закордонних справ, Міністерства охорони здоров'я, а також делегація США на чолі із заступницею помічника Державного секретаря з питань нерозповсюдження

Кетрін Інслі [18]. Обидві сторони домовилися про поглиблення співпраці у зміцненні спроможностей України із запобігання, виявлення та реагування на сучасні хімічні та біологічні ризики.

Іншим напрямом дипломатичної взаємодії США та України в галузі екологічної безпеки сьогодні виступає робота в рамках глобальних інститутів управління. На цьому рівні дипломати США та України активно взаємодіють в таких багатосторонніх структурах та режимах ООН, як Рамкова конвенція ООН щодо зміни клімату та Паризька кліматична угода 2015 року. У багатосторонньому форматі ООН виступає універсальним майданчиком для переговорів держав, розробки міжнародних стандартів та координації зусиль у сфері кліматичної дипломатії, що спрямовані на вирішення глобальних проблем зміни клімату та забезпечення екологічної безпеки.

На сучасному етапі Україна бере достатньо активну участь у міжнародних кліматичних переговорах та ратифікувала ключові міжнародні угоди: Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату (1992 р.), Кіотський протокол (1997 р.) та Паризьку угоду (2015 р.). Українські дипломати долучаються до розробки рішень, спрямованих на зниження викидів парникових газів, адаптацію до кліматичних змін і впровадження екологічно безпечних технологій. В концептуальному плані українська дипломатія базується на врахуванні тісного взаємозв'язку енергетичної та кліматичної дипломатії, шукає компроміси для розв'язання тих проблем, що визначають дилему між можливостями власного економічного розвитку та забезпеченням екологічної безпеки.

З весни 2022 року, на тлі розгортання повномасштабної фази російсько-української війни, екологічна тематика стала невід'ємною частиною безпекового діалогу України із США як на двосторонньому, так і багатосторонньому рівнях міждержавних відносин і співробітництва. В рамках останнього американська сторона почала надавати експертну допомогу у фіксації та оцінці екологічних злочинів, що спричинені воєнними діями, зокрема руйнуванням промислових об'єктів, забрудненням води, ґрунтів і повітря. Іншим напрямом стали також фінансова підтримка та технологічне партнерство.

В межах режиму РКЗК ООН обидві держави успішно використовують інструмент «коаліційної дипломатії», що знаходить своє відображення у роботі так званої «Парасолькової групи» («Umbrella Group»). Це неформалізоване міждержавне об'єднання було сформовано під час переговорів щодо клімату ще у першій половині 1990-х років і початково складалась з повністю індустріалізованих держав. Починаючи з 2015 року з «Парасольковою групою» почала активно взаємодіяти й Україна, до складу

якої сьогодні окрім Сполучених Штатів входять також Канада, Японія, Австралія, Нова Зеландія, Норвегія та Великобританія. Загалом інструмент «коаліційної дипломатії» допомагає США та Україні кращим чином координувати й уніфікувати свої позиції на кліматичних переговорах, зокрема щодо скорочення викидів парникових газів та фінансування кліматичних ініціатив. Що стосується безпосередньо України, то він сприяє кращій підтримці українських ініціатив на глобальному рівні.

Особливо показовими у прояві спільності позицій та взаємопідтримки двох держав стала робота останніх конференцій РКЗК ООН. Так, у ході роботи COP 28, що тривала з 30 листопада по 12 грудня 2023 року, Міністр енергетики України Герман Галущенко презентував звіт про декарбонізацію енергетичного сектору до 2050 року. Останній був розроблений у рамках ініціативи Net Zero World за участю саме американських національних лабораторій та експертів [19].

У ході роботи COP 29 в Баку (11–22 листопада 2024 року) представники США, Великобританії та України сформували та представили проєкт енергетичної безпеки «Ukraine Energy Security Marshall Plan», що спрямований на підтримку енергетичної стійкості України в умовах глобальної нестабільності [20]. У ході роботи зазначеної Конференції американські та українські експерти обговорювали досвід і стратегії залучення інвестицій у кліматичні проєкти. В цьому відношенні відзначимо, що вагомим результатом COP 29 для України стало відкриття «вікна» по залученню приватних інвестицій у пріоритетні напрямки зеленого відновлення країни.

Іншим важливим майданчиком для України в акумулюванні дипломатичної підтримки з боку США виступає Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП). Сполучені Штати, як один із провідних донорів екологічних програм ООН, підтримують зусилля України щодо моніторингу, запобігання та подолання наслідків екологічних катастроф, що спричинені бойовими діями. В ЮНЕП США також виступають партнером України у просуванні екологічної безпеки на міжнародних платформах, де питання воєнної екології та сталого відновлення постконфліктних територій набувають все більшої актуальності.

Українська дипломатія в ЮНЕП, в координації з американськими партнерами, також активно ініціює обговорення питань воєнного впливу на довкілля, зокрема пошкодження промислових об'єктів, забруднення ґрунтів, водних ресурсів і атмосферного повітря, а також руйнування природоохоронної інфраструктури. Завдяки підтримці США, Україна також отримує доступ до експертної допомоги, технічних ресурсів

і міжнародного досвіду з питань екологічного моніторингу [21].

Крім того, у співпраці в межах ЮНЕП Україна та США фокусуються на відновленні екосистем, розвитку «зеленої економіки», впровадженні кліматично стійких технологій та посиленні нового напрямку в сучасній зовнішній політиці держави – екологічної дипломатії. Тут спільні ініціативи спрямовані на зміцнення інституційної спроможності українських органів влади, залучення громадянського суспільства до прийняття екологічно важливих рішень, а також на інтеграцію екологічних стандартів ЄС та міжнародного права в національну політику України.

Відтак тісна взаємодія та підтримка України з боку США в глобальних структурах і режимах, а також переговорних майданчиках із зазначених питань мають стратегічне значення. На кліматичних конференціях ООН та в багатосторонніх переговорах делегації США та України загалом відстоюють єдину позицію, підтримують міжнародні ініціативи щодо скорочення викидів, адаптації до кліматичних змін, залучення фінансування для країн, що розвиваються, та впровадження нових технологій. Україна, як і США, подає свої Національно визначені внески (NDCs) до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, що є основою для міжнародної звітності та моніторингу виконання кліматичних зобов'язань.

З іншого боку, можна говорити й про наявність окремих проблем в утриманні дипломатичної єдності сторін за останні роки. Зокрема зміна адміністрацій у Вашингтоні впливає на ступінь залучення Сполучених Штатів до Паризької угоди 2015 року. Адміністрація Байдена активно підтримувала глобальні кліматичні ініціативи, в той час, як адміністрація Трампа вже вдруге оголосила про вихід США з Паризької угоди. Це викликає стурбованість міжнародної спільноти щодо ефективності глобальної боротьби зі зміною клімату, а також ускладнює спільну дипломатичну взаємодію США та України на глобальних переговорних майданчиках. Зрештою, навіть за умов зміни федеральної політики окремі штати, міста та бізнес США продовжують брати участь у кліматичних ініціативах ООН [22].

Помітною є дипломатична підтримка України з боку США в рамках й іншого роду багатосторонніх дипломатичних форумів за участю як державних, так і недержавних учасників. Так, на міжнародному форумі «United for Justice. United for the Environment», який відбувся в Києві у жовтні 2023 року, Сполучені Штати Америки активно підтримали українську ініціативу щодо створення Міжнародної екологічної платформи для оцінки екологічних збитків від воєн. В ході роботи форуму очільник Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України

Р. Стрілець представив відповідні документи. Дана ініціатива була безпосередньо спрямована на об'єднання зусиль міжнародної спільноти у її протидії екологічним наслідкам від агресії Росії [23].

Зі свого боку, представник Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні Сергій Решетов під час панельної дискусії «Оцінка екологічних наслідків війни – виклики сьогодення» підкреслив важливість уваги на оцінках екологічних наслідків війни та роль громадських організацій у цьому процесі, зокрема, Національного екологічного центру України. Також було наголошено на необхідності розробки рекомендацій для місцевих органів влади та активістів щодо покращення екологічної ситуації в різних громадах та областях [24].

У листопаді 2024 року Програма USAID «Справедливість для всіх» провела міжнародну конференцію під назвою «Компенсація та відшкодування шкоди, завданої агресією Російської Федерації проти України: розвиток міжнародних і національних механізмів». У своєму складі Конференція зібрала понад 190 представників з-поміж урядових структур України, регіональних громад, бізнесу, організацій громадянського суспільства та донорської спільноти для обговорення поточного стану компенсаційних та інших зусиль з відшкодування шкоди заподіяної РФ, а також визначення шляхів з посилення координації та узгодженості подальших дій [25].

Важливість зміцнення двостороннього та багатостороннього співробітництва між Україною та США в галузі енергетичної та екологічної безпеки сьогодні визначається не лише готовністю Вашингтону підтримувати енергетичну та екологічну стійкість України, що передбачає перехід до чистої та децентралізованої енергетичної системи, але й сприянням інтеграції відповідної системи в Спільну енергетичну та екологічну політики ЄС. Це лише частина широкого бачення сталого відновлення та реконструкції в Україні, як зазначено в Меморандумі про взаєморозуміння щодо стійкості української енергетичної системи від 2024 року [26].

У цьому напрямі США активно підтримують реформи в галузі енергетики та екології України через надання технічної допомоги з боку таких американських установ як USAID (до 2025 року) та EPA. Відповідна допомога спрямована на розробку та впровадження законодавства, сумісного з директивами ЄС у сфері довкілля. Зокрема, з боку USAID підтримка охоплювала адаптацію норм до Водної рамкової директиви ЄС [27], Директиви ЄС з управління відходами, промислових викидів та охорони повітря [28], що є основними для підвищення екологічних стандартів в Україні.

До 2025 року проєкт USAID «Економічна під-

тримка України» мав значний бюджет (325 млн доларів США) і надавав безпосередню допомогу уряду у модернізації інфраструктури, зокрема у сфері експортної логістики, що також сприяло інтеграції України до європейських ринків та реалізації екологічних реформ. USAID допомагала вдосконалювати нормативно-правову базу, що відповідає європейським стандартам, а також підтримувала розвиток сільського господарства з урахуванням екологічних вимог Євросоюзу [29].

Своєю чергою EPA (Агентство з охорони навколишнього середовища США) надає допомогу Україні в справі впровадження європейських стандартів (безпосередньо ЄС) у сфері охорони повітря, водних ресурсів і управління відходами, що допомагає краще виконувати вимоги і стандарти ЄС в рамках Угоди про асоціацію. З цього приводу варто відзначити важливість саме технічної та експертної підтримки Агентства, яка опосередковано сприяє Україні у виконанні окремих вимог Угоди про асоціацію з ЄС у сфері екологічної безпеки. Це насамперед стосується таких важливих в інституційному плані європейської інтеграції складових, як екологічна прозорість і участь громадськості, а саме – краще розуміння та дотримання принципів ЄС з екологічного управління. По друге, дотримання Україною належної кліматичної політики – її повноцінного адаптування до Зеленого курсу ЄС [30].

Іншим напрямом в галузі європейської інтеграції можна назвати підтримку США програми «Партнерство заради трансатлантичної енергетичної й кліматичної співпраці (Р-ТЕСС)». Вона також допомагає Україні перейти до відновлюваної енергетики, що є важливою частиною Зеленої угоди (європейського зеленого курсу) ЄС.

Загалом, Партнерство заради трансатлантичної енергетичної й кліматичної співпраці (Р-ТЕСС) є важливою платформою для координації дій між США та ЄС у сфері розвитку відновлюваної енергетики та становить ключовий елемент Зеленого курсу Європейського Союзу. На саміті Р-ТЕСС у липні 2024 року представники США та ЄС домовилися про конструктивну конкуренцію та співпрацю у розвитку «зелених» технологій, таких як сонячні батареї і вітрові турбіни, що має на меті посилення енергетичної безпеки та економічного процвітання обох сторін [31].

З огляду на зазначений курс США та ЄС, американська USAID активно допомагала Україні також збільшувати масштаби використання відновлюваних джерел енергії, сприяла створенню умов для розвитку цієї галузі, підвищенню привабливості української відновлюваної енергетики для міжнародних інвестицій, а також забезпеченню енергетичної стійкості й безпеки. В рамках цієї допомоги проводилася розробка національної «Зеленої книги з політики у сфері відновлюваної

енергетики», що має допомогти Україні виконати міжнародні зобов'язання щодо скорочення викидів парникових газів і досягнення вуглецевої нейтральності [32]. Утім, особливого значення виконання даного зобов'язання набуває через його прив'язку саме до Зеленого курсу ЄС.

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі українсько-американська дипломатія у сфері екологічної безпеки характеризується цілком високим рівнем динаміки, міжвідомчої координації та стратегічного спрямування. На тлі повномасштабної російсько-української війни екологічні питання стали стрижневою частиною американсько-українського безпекового діалогу як у двосторонньому, так і багатосторонньому форматах співробітництва обох держав. Останній спирається на розгалужену правову й інституційну основу для взаємодії одночасно між урядовим, громадським та науковим експертним співтовариством. Зміщення акценту з реактивної допомоги на довгострокове партнерство у формуванні екологічної політики вказує на зміну парадигми у двосторонніх відносинах, де США вже не лише реагують на запити України, але й інвестують

у трансформаційні зміни, які мають зміцнити її як суб'єкта глобальної «зеленої» політики. Такий підхід виводить співпрацю за межі традиційної підтримки й відкриває простір для спільного впливу на глобальні екологічні режими. При цьому особливо важливим є те, що через механізми технічної допомоги та політичного сприяння США допомагають Україні імплементувати положення Угоди про асоціацію з ЄС та адаптувати законодавство до стандартів Європейського Союзу, що додатково сприяє посиленню стійкості держави в умовах війни та в перспективі її післявоєнного відновлення.

Водночас стратегічна сталість українсько-американської співпраці залишається вразливою через внутрішньополітичні зміни у США. Це вказує на потребу подальшої інституціоналізації двосторонніх відносин, посилення ролі експертної та громадянської спільноти у формуванні стійкої екологічної дипломатії на протидію фактору впливу окремих політичних фігур та адміністрацій двох держав. Важливим також є подальше нарощування участі США у підтримці інтеграції України до екологічної та енергетичної політики ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Європейський зелений курс і кліматична політика України : аналіт. доп. / [С. П. Іванюта, Л. М. Якушенко] ; за заг. ред. А. Ю. Сменковського. Київ : НІСД, 2022. 95 с.
2. Richard J. Wenning, Tomasi Theodore D. Using US Natural Resource Damage Assessment to understand the environmental consequences of the war in Ukraine. *Integrated Environmental Assessment and Management*. Volume 19, Issue 2, 1 March 2023. P. 366–375.
3. Dubovyk V. US–Ukraine Relations in a Changing Security Environment. *PONARS Policy Memo* 299. Odessa National University. November 2003. P. 1–5.
4. Корнієнко А., Мітько Я. Міжнародні аспекти діяльності держав у сфері екологічної безпеки. *Мистецтво наукової думки*. № 9, 2020. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/556/577> (дата звернення: 10.05.2025).
5. Ніколаєв К. Міжнародне співробітництво та його вплив на політику екологічної безпеки в Україні. *Публічне урядування*. 2023. № 3 (36). С. 60–65.
6. Пахомі С. Співпраця України з міжнародними організаціями у сфері екологічної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія Право. Випуск 87: частина 4. 2025. С. 285–289.
7. Турчин Я., Івасечко О. Кліматична дипломатія як складова "м'якої сили" сучасних держав: міжнародний досвід та українські перспективи. *Humanitarian vision*. 2018. Vol. 4, Num. 2. С. 20–25.
8. Shevchenko O., Shevchenko A. Impact of the War in Ukraine on Global Environmental Security. 4th International Conference "Challenges to National Defence in Contemporary Geopolitical Situation". 11 – 13 September 2024, Brno, Czech Republic. P. 85–89.
9. Заява лідерів G7 щодо України. Хіросіма. 19 травня 2023 року. *Представництво Європейського Союзу в Україні*. 25 травня 2023 року. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/> (дата звернення: 10.05.2025).
10. Угода між Урядом Сполучених Штатів Америки і Урядом України про співробітництво у галузі охорони навколишнього середовища. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_012#Text (дата звернення: 11.05.2025).
11. Угода між Сполученими Штатами Америки та Україною щодо Регіонального екологічного центру в Україні. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_044#Text (дата звернення: 11.05.2025).
12. Регіональний екологічний центр. *PELJ-Kyiv*. URL: www.rec-kyiv.org.ua. (дата звернення: 11.05.2025).
13. Василенко Л. Домашня робота з екології: що може вивести відносини із США на новий рівень? *Європейська правда*. 6 вересня 2021 року. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2021/09/6/7127443/> (дата звернення: 11.05.2025).
14. Ishchenko Ihor V., Dvurechenska Oleksandra S. The Modern State and Prospects of the International Relations of Ukraine in the Field of Chemical Safety. *Journal of Chemistry and Technologies*. 2019, Vol. 27, No. 1. P. 9–30.

15. Міфи про біолабораторії та провокації з використанням зброї масового ураження, які розповсюджує росія. *Міністерство охорони здоров'я України*. 27 червня 2022 року. URL: <https://moz.gov.ua/uk/mifi-pro-biolaboratorii-ta-provokacii-z-vikoristannjam-zbroi-masovogo-urazhennja-jaki-rozpovsjudzhue-rosija> (дата звернення: 12.05.2025).
16. Угода між Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством оборони Сполучених Штатів Америки стосовно співробітництва у галузі запобігання розповсюдженню технологій, патогенів та знань, які можуть бути використані в ході розробки біологічної зброї. 29 серпня 2005 року. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_138#Text (дата звернення: 12.05.2025).
17. Україна та США посилюватимуть співпрацю у сфері запобігання та реагування на сучасні хімічні та біологічні ризики і загрози. *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/uk/ukraina-ta-ssha-posiljuvatimut-spivpracju-u-sferi-zapobigannja-ta-reaguvannja-na-suchasni-himichni-ta-biologichni-riziki-i-zagrozi> (дата звернення: 12.05.2025).
18. Олексій Соловйов взяв участь в установчій українсько-американській зустрічі високого рівня з питань хімічної і біологічної безпеки. *Рада національної безпеки і оборони України*. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/6707.html?PRINT> (дата звернення: 12.05.2025).
19. Белоусова К. COP 28 продовжено через суперечки між учасниками: ключові результати саміту для України. *Ecopolitic*. 13 грудня 2023 року. URL: https://ecopolitic.com.ua/en/news/cop28-prodovzhili-cherez-superechki-mizh-uchasnikami-kljuchovi-rezultati-samitu-dlya-ukraini-2/?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 12.05.2025).
20. Новини Ukraine COP 29. *Український кліматичний офіс*. Листопад 2024 року. URL: https://cop.ukrainian-climate-office.org/uk/news/?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 12.05.2025).
21. Ruslan Strilets: UNEP mission visits Ukraine. *Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine*. 28 June 2023. URL: https://www.kmu.gov.ua/en/news/ruslan-strilets-misiia-unep-v-ukraini?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 13.05.2025).
22. Кацімон О. Трамп вдруге виводить США з Паризької кліматичної угоди. *Суспільне. Новини*. 21 січня 2025 року. URL: <https://suspiine.media/929627-tramp-vdruge-vivodit-ssa-z-parizkoi-klimatichnoi-ugodi/> (дата звернення: 13.05.2025).
23. Міндовкілля запропонувало універсальний інструмент для оцінки збитків, завданих природі через війну. *Укрінформ*. 20 жовтня 2023 року. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3776665-mindovkilla-zaproponovalo-universalnij-instrument-dla-ocinki-zbitkiv-zavdanih-prirodi-cerez-vijnu.html>. (дата звернення: 13.05.2025).
24. Панельна дискусія «Оцінка екологічних наслідків війни – виклики сьогодення». *Національний екологічний центр України*. 13 жовтня 2023 року. URL: https://necu.org.ua/panelna-dyskusiya-ocinka-ekologichnih-naslidkiv-vijny-vyklyku-sogodennja-2/?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 13.05.2025).
25. 21 та 22 листопада 2024 року Програма USAID «Справедливість для всіх» провела міжнародну конференцію. *Державна екологічна інспекція України*. 26 листопада 2024 року. URL: https://www.dei.gov.ua/post/21-ta-22-listopada-2024-roku-programa-usaid-spravedlivist-dlya-vsikh-provel...?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 13.05.2025).
26. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо співпраці у забезпеченні стійкості енергетичної системи України. 3 грудня 2024 року. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_003-24#Text. (дата звернення: 13.05.2025).
27. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02000L0060-20141120>. (дата звернення: 13.05.2025).
28. Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the management of waste from extractive industries and amending Directive 2004/35/EC. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/21/oj/eng>. (дата звернення: 13.05.2025).
29. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Проєкт USAID «Економічна підтримка України». *USAID*. URL: <https://era-ukraine.org.ua/frequently-asked-questions-ua/> (дата звернення: 13.05.2025).
30. Тодорова Н. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: екологічний вимір. *Геополітика України: історія і сучасність*. Збірник наукових праць. Випуск 1 (16), 2016. С. 177–188.
31. «Зелені» технології: ЄС та США домовилися про мирну конкуренцію. *RFI*. 26 липня 2024 року. URL: <https://www.rfi.fr/uk/> (дата звернення: 13.05.2025).
32. Смирнова А. USAID допоможе Україні збільшити масштаби використання відновлюваних джерел енергії. *ONLINE.UA*. 30 липня 2024 року. URL: <https://news.online.ua/usaid-dopomoze-ukrayini-zbilsiti-masstabivikoristannia-vidnovliuvanih-dzerel-energiyi-882723/> (дата звернення: 13.05.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 13.11.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.12.2025
 Дата публікації: 31.12.2025